

16 OKT 2015

Komplettering för 2016

Kulturplan för Norrbotten 2014-2016

Innehållsförteckning

Inledning	3
Kortfattad summering av 2015	4
Utgångspunkter för arbetet	5
Mål 1: Genom en stabilare infrastruktur utveckla tillgänglighet och delaktighet till kultur inom alla områden i hela Norrbotten	7
Mål 2: Kulturen ska vara en motor och pådrivare i länets utveckling	7
Mål 3: Barn och unga ska erbjudas ökad delaktighet i kulturlivet och möjligheter att påverka kulturutbudet i länet	9
Mål 4: Den konstnärliga utvecklingen och kvaliteten ska ha ett särskilt fokus och hela länet ska få del av kultur av hög kvalitet	10
Mål 5: De nationella minoriteternas kultur ske ges en starkare ställning	11
Mål 6: Kultur ska användas för att stärka norrbottningarnas hälsa	12
Musiken (10)	12
Teatern (11)	14
Dansen (12)	16
Bild- och formkonsten (13)	17
Museiverksamheten (14)	18
Kulturmiljövård (16)	19
Biblioteksverksamheten (17)	20
Den norrbottniska litteraturen (18)	21
Hemslöjdsfrämjande verksamhet (19)	22
Filmen	23
Ekonomi	24
<i>Ekonomisk översikt 2015 och preliminär beräkning för 2016</i>	25
Kulturplanens framtagande och förankring	26

Inledning

Norrbottnens län är ett län i förändring. Under det senaste året har länet påverkats av en rad faktorer som förändringsprocesser inom gruvindustrin, stadsomvandlingar, kuststädernas utveckling och samtidigt strävanden för landsbygdsutveckling, regionbildningsfrågan, de ekonomiska förhållandena inom landsting och kommuner och, inte minst, flyktingströmmarna till länet.

För att nå en hållbar utveckling krävs social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Mänskliga rättigheter, demokrati, rättvisa och livsstil ger den sociala hållbarheten. Norrbottens kulturplan 2014–2016 relaterar väl i sina grundförutsättningar till just denna dimension.

Under flera år har konstaterats att Norrbotten för möjligheten att upprätthålla en välfärd och en attraktiv livsmiljö för medborgare i länet är starkt beroende av inflyttning. Idag ser vi en situation där miljontals människor flyr från krig och svåra livssituationer. En del stannar i länet, för andra blir det en tillfällig vistelse eller ett transitområde för vidare färd till framför allt Finland.

För Norrbotten är krigsflyktingar ingenting nytt utan länet har, under historiens gång, tagit emot människor på flykt. Exempelvis evakuerades mängder av människor från finska Lappland till Norrbotten under andra världskriget och under 1990-talet flydde människor från Balkan till Sverige och Norrbotten.

Att ta emot människor på flykt och tillvarata deras kunskap och erfarenheter är en stor utmaning och en stor möjlighet. Här kan kulturen spela en viktig roll. I länet finns goda exempel på hur det i några kommuner arbetats med exempelvis slöjd, dans och integration. Genom kulturen kan även de utlandsfödda kvinnorna och flickorna lyftas särskilt.

En annan händelse som påverkat länet starkt är konkursen av gruvföretaget Northland Resources i Pajala kommun. Det tydliga framtidshoppet, inflyttning av nya kommunmedborgare och ett växande näringsliv avstannade. LKAB har genomgått en process med avveckling av personal. Under året har även diskussioner om andra gruvetableringar skett, bland annat i Jokkmokk. En etablering som väcker stark debatt då olika intressen kolliderar. I Malmfälten pågår omfattande stadsomvandlings- och stadsflyttsprocesser.

2017 ska Norrbotten bilda Region Norrbotten vilket bland annat innebär att vissa regionala utvecklingsfrågor överflyttas från Länsstyrelsen till Norrbottens läns landsting. I dagsläget är det inte möjligt att säga hur detta kommer att påverka länet och dess medborgare.

Kulturarbetet i Norrbottens län bedrivs sedan en följd av år gemensamt mellan Norrbottens läns landsting och Norrbottens kommuner, ett arbete intensifierat genom kultursamverkansmodellens introduktion och etablering från och med 2010. Civilsamhället med organisationer, föreningar och studieförbund är en ytterst aktiv part i det gemensamma arbetet för kulturens utveckling tillsammans med verksamma kulturarbetare och konstnärer i olika genrer.

Huvudavsikten med kompletteringen är att presentera förändringar, nya mål för 2016 och eventuella nya ekonomiska prioriteringar. Vidare ger kompletteringen en sammanfattning och rapportering av vad som uppnåtts under föregående år.

De sex övergripande målen är formulerade utifrån de nationella kulturpolitiska målen och den regionala och kommunala visionen för kulturlivet i Norrbotten fortsätter att vara ”ledstjärnor” för kulturarbetet.

Norbottens kulturplan 2014–2016 utvärderas och följs upp kontinuerligt. Rapportering sker till Statens Kulturråd och till Myndigheten för Kulturanalys. Kontinuerliga uppföljningar görs också på regional nivå.

Under 2015 har kultursamverkansprocessen genomförts enligt Norrbottens modell med kommunbesök i samtliga kommuner, dialoger med konstarna, med nationella minoriteter och folkbildningen, kommun- och landstingsträffar som landstinget inbjuder till samt, nytt för i år ett samråd med KLYS-företrädare. På kommunbesöken deltar

allt fler aktörer från utbildningssektorn, men även från den sociala sektorn och den tekniska sektorn. Detta sker genom att erfarenheter dragits under åren med kultursamverkansmodellen då frågor av grundläggande betydelse berör andra politikområden än kultur. Viktiga i det kontinuerliga arbetet är också kulturplanens arbetsgrupper vars uppdrag är kopplade till Kulturplanens mål. Kulturbereidningen med representanter från både kommuner och landsting är ett viktigt samverkans- och beredningsorgan.

Kulturarbetare, invånare, tjänstemän och politiker i landsting och kommuner har under en följd av år, så även under denna period, lyft fram den påtagliga

utveckling som skett i Norrbotten på kulturens område. Under dessa år har också dialog och förtroende fördjupats mellan aktörerna vilket är en avgörande förutsättning för framgångsrika ställningstaganden och verklighetsanknutna beslut. Det har också blivit tydligt att Norrbottens kulturutveckling uppmärksammats nationellt och att länet på ett annat sätt än tidigare blivit en del av det nationella intresset när det gäller kultursamverkansmodellens utveckling men också inom specifika områden som dans, musik och bild- och formkonst. Den positiva utvecklingen innebär också en utmaning att fortsätta spänna bågen och skapa förutsättningar för en fortsatt positiv utveckling av kulturlivet i Norrbotten.

Kortfattad summering av 2015

Norrbottens läns landsting arbetar vidare enligt de prioriteringar som görs i Kulturplan 2014–2016. Ett prioriterat område är litteratur och viljan att skapa bättre förutsättningar för litteraturens utveckling manifesteras i arbetet att bygga ett litteraturrekurscentrum för och i Norrbotten. Projektledare för detta är tillsatt från hösten 2015.

Av alla kulturfrågor i Norrbotten är det dansfrågan som varit den mest diskuterade och medialt uppmärksammade under de två senaste åren. Förhoppningar fanns att kunna komma vidare i utvecklingen med att skapa en bredare och starkare plattform för dansutvecklingen och då, framför allt, för den professionella dansen. Till att börja med skulle detta lösas genom förslaget om en länsdansinstitution i Luleå. När den frågan inte kunde lösas, blev alternativet ett danshus i Luleå kommun med regionalt och statligt stöd. Med anledning av landstingets ekonomiska situation blev detta inte genomförbart. Inte heller blev satsningen på professionell kör förverkligad och då av samma anledning. Dans är dock även fortsättningsvis ett prioriterat område och satsningar på dansen kommer att göras.

Bild- och formområdet fortsätter sin utveckling med kontinuerlig utställnings- och pedagogisk verksamhet av hög kvalitet på Havremagasinet, Boden. Resurscentrum för konst hittar sin form och sitt arbetsfält alltmer. Kontakterna med den nationella nivån skapar arbetstillfällen och viktiga nätverk för de norrbottniska konstnärerna. Konsthall Torne-dalen är under förverkligande och stort fokus ligger

för närvarande på det nya Länskonstmuseet i Kiruna, i det kommande, nya stadshuset.

Kiruna och Malmfälten är i fokus också när det gäller kulturmiljö och kulturarv. Stadsomvandling och flyttverksamhet sker. Det pågår ett kontinuerligt arbete där kulturaspekten är av väsentlig betydelse. Dokumentation och antikvariearbete som förarbete i många dimensioner sker och Norrbottens läns landsting är delaktig, inte minst genom Norrbottens museums olika bidrag i processen. Ett större cultural planning-projekt har genomförts gemensamt med Pajala kommun. Det samarbetet fortsätter 2015–2016 även om situationen i Pajala drastiskt har förändrats och nya förutsättningar råder. Haparanda kommun har också slutfört ett cultural planning projekt.

Teknisk utveckling och då framför allt digital tillgänglighet är starkt förknippade med varandra. Särskilt arbete har gjorts i projekten *DLA* och *Kulturella Rendezvous* i vården, genom Kulturarvsportalen som tillgängliggör Norrbottens kulturarv, Carlotta som databas för museisamlingar, bibblo.se och polarbibblo.se med utveckling av framtida teknisk plattform. En regional, digital filmkanal planeras, *Filmpool Nord Play*.

Nämnas bör också ett fortsatt arbete med folkbildningsfrågorna och med arrangörsfrågan för scenkonsten. Kommunikationen med folkhögskolor och bildningsförbund har ökat och blivit mer kontinuerlig och den planerade kartläggningen av civilsamhället kommer att genomföras, trots en viss fördröjning.

Norrbottnens läns landsting genom Division Kultur och utbildning och Norrbottnens kommuners kulturansvariga har gemensamt kommit överens om att göra 2016 till ett mångfaldsår och på olika sätt lyfta fram innehållet i begreppet mångfald under året. Mångfaldsaktiviteterna kommer också att omfatta fortsatta aktiviteter för och med de nationella minoriteterna. En stor konferens om normer genomfördes på två ställen under 2015, i Kiruna och Luleå. Även en stor nationell konferens om romernas situation och arbetet framåt genomfördes. Båda blev stora framgångar och skapade vilja att bryta ytterligare mark.

Bland Norrbottnens kulturverksamma är delaktigheten i arbete inom Barentsområdet något

positivt och påtagligt. Vi vänder på kartan och ser de gigantiska möjligheterna till samverkan som breder ut sig i våra norra delar av världen. Genom initiativ i Barents Euro-Arctic Councils, BEAC:s, undergrupp Joint Working Group on Culture tillkom projektet *New Horizons* med deltagande av tolv regioner, som avslutat sina fem olika delar under våren 2015. Detta är det hittills största kulturprojektet i Kolarcticprogrammets historia. Under 2015 har ett gemensamt kulturprojekt inletts, *Barents Cultural Initiative Incubator*. Värt att notera är också de löpande, livliga kontakterna som finns med vänregionen Troms fylke, nu senast gällande utvecklingen av biblioteksarbetet och kultursamverkansmodellens utformning, samt Norrbottnensmusiken turnéer utomlands.

Norrbottnens läns landsting har också utvecklade samarbeten både i verksamheter och projekt med de övriga norrlandslänen, varav Norrlands nätverk för Musikteater och Dans, NMD är ett etablerat sådant sedan många år. En aktuell fråga är om NMD ska inkludera även länsteaterverksamheterna och Giron Sami teater.

Utgångspunkter för arbetet

Utgångspunkten för arbetet fortsätter att vara de nationella kulturpolitiska målen tillsammans med landstingets nya vision *Tillsammans för Norrbotten – bästa livet, bästa hälsan*. Allt arbete ska också präglas av jämställdhet, tillgänglighet och mångfald.

- Den konstnärliga utvecklingen och kvaliteten ska ha ett särskilt fokus och hela länet ska få del av kultur av hög kvalitet.
- De nationella minoriteternas kultur ska ges en starkare ställning i Norrbotten.
- Kultur ska användas för att stärka norrbottningarnas hälsa.

Sex övergripande mål

Sex övergripande mål finns formulerade i Kulturplan 2014-2016

- Genom en stabilare infrastruktur utveckla tillgänglighet och delaktighet till kultur inom alla områden i hela Norrbotten.
- Kulturen ska vara en motor och pådrivare i länets utveckling och ges möjligheter att spela en viktig roll för tillväxten och för ett attraktivt Norrbotten.
- Barn och ungdomar ska erbjudas ökad delaktighet i kulturlivet och möjligheter att påverka kulturutbudet i länet.

I fortsatt fokus för 2016 är de prioriterade områdena i Kulturplan 2014–2016, alltså bild- och formkonst, dans, litteratur, kulturmiljö och kulturarv samt den tekniska utvecklingen inom kulturen.

Ett område som ständigt diskuteras och med ett stort behov av åtgärder är de särskilt höga kostnaderna för turnéverksamhet som föreligger för scenkonsten i Norrbotten. Dessa är inte rimliga i dag och ett nationellt ansvar behöver tas för att säkra scenkonstutbudet över hela länet.

Jämställdhet och genusperspektiv

En självklarhet med ständigt fokus är det dagliga arbetet med jämställdhet och med ett genusperspektiv. Genomgående finns krav på jämställdhet och genusperspektiv liksom redovisning av detta vid slutrapporter både när det gäller verksamhets- och projektmedel. Grundförutsättningen för kulturverksamhet i Norrbotten är tydlig genom de formuleringar som finns för jämställdhets- och genusarbetet i Norrbottens kulturplan 2014-2016. I alla uppdrag till föreningar, organisationer och enskilda finns krav på jämställdhets- och genusperspektiv. Norrbottens museum har under året arbetat aktivt med området bland annat genom sina utställningar och sitt programutbud. Norrbottensmusiken har haft och kommer att ha flera kvinnliga tonsättare och dirigenter i sin residensverksamhet. Norrbotten Big Band anställde sin första kvinnliga musiker under 2014. Genusfrågan i orkestern är starkt knuten till förekomsten av kvinnliga brassmusiker på musikskolor och i arbetslivet i dag men medvetenheten om behovet av att förändra situationen i verksamheten är stor. Ytterligare exempel på genusarbetet är bibliotekens fokus på pojkars och mäns läsning.

Tillgänglighet

Varje institution inom kultursamverkansmodellen arbetar efter den tillgänglighetsplan som skapades under 2014. Den följs upp årligen och en hel del finns att göra för att uppnå en maximal tillgänglighet. Krav på tillgänglighet tas också upp i formuleringen av alla uppdrag till verksamheter/institutioner som erhåller bidrag. Tillgänglighets-

frågor är också ständigt aktualiserade när det gäller de nationella minoritetsspråken och kommunikationen mellan medborgare och offentlig verksamhet. Otydligheten i lagtext behöver göras något åt. Med anledning av det särskilda fokus som finns på tillgänglighetsfrågor formuleras ett mål för 2016.

För Norrbotten gäller:

- Under 2016 ska kommuner och arrangörer arbeta vidare med tillgänglighetsfrågor i samverkan med regionala aktörer.

Mångfald

Som tidigare nämnts blir 2016 ett kulturår med mångfaldstema. Mångfald innefattar kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Regionala aktörer, lokala aktörer, civilsamhälle, enskilda kulturarbetare kommer, ledda av en samordnare, att arbeta särskilt aktivt under 2016. En del aktiviteter pågår i enskilda kommuner och andra aktiviteter kommer att turnera i länet. Mångfaldsåret kommer att märkas i kulturutbudet för länets medborgare men även genom kunskapsseminarier och möjligheter till normkreativ certifiering. En förhoppning är att andra samhällsområden än kultur kommer att delta under året, till exempel utbildningssektorn och den sociala sektorn. Arbetet med mångfaldsåret har inletts under 2015, bland annat med konferensen *Normer – ditt val och ansvar*, utställningen *Norrbotten Nu: Flykting* och med ytterligare många enskilda aktiviteter med mångfaldstema.

Mål 1: Genom en stabilare infrastruktur utveckla tillgänglighet och delaktighet till kultur inom alla områden i hela Norrbotten

Vid kartläggningen av de olika konst- och kulturområdena inför Norrbottens första kulturplan 2011–2013 konstaterades att den bräckligaste infrastrukturen fanns inom områdena bild- och formkonst och dans. När det gäller bild- och formkonsten kan sägas att en mycket påtaglig infrastrukturutveckling skett som vidare också berörs i text under aktuellt avsnitt (13). För dans har inte motsvarande utveckling skett utifrån de politiska beslut som fattats. Den enda påtagliga förändring i dansens infrastruktur är tillkomsten av Danscentrums verksamhet i Norrbotten. Dock kommer ett arbete att under senare delen av 2015 och under 2016 påbörjas för framarbetande av två dansnoder i Norrbotten.

När det gäller DLA, Digital Live Arena, distributionsnätverk för digitala medier vid Studio Acusticum, utvecklas verksamheten kontinuerligt. På grund av tekniska komplikationer utanför DLA:s kontroll har utvecklingen gått långsammare än förväntat i Norrbotten, men stora steg har ändå tagits. Exempelvis finns nu DLA på hela Sunderby sjukhus. Däremot har nätverk och intresse nationellt med potentiella samarbetsparter utvecklats snabbare än beräknat.

Att arrangörsfrågan och turnémodeller är ytterst centrala för scenkonstdistribution i Norrbotten är väl

känt. Avstånden är extremt stora och kostnaderna för turnéer därefter. Utredare har tillsatts som gör en genomlysning av alternativ som ska kunna börja tillämpas under 2016.

När det gäller folkbildningen och dess starka bidrag till infrastruktur för kultur i Norrbotten sker idag en utveckling mot färre kontor i kommunerna och ett samgående med Västerbotten (för vissa även fler län) bland flera av organisationerna. Behovet av ”storskalighet” är påtaglig när antalet medlemmar reduceras och kostnaderna för lokaler ökar.

Länet har en utmaning även när det gäller avstånden mellan huvudorten och byarna i många kommuner. Logistiken är bristfällig. Det är därför viktigt att kulturaktiviteter även förekommer i byarna.

Den extra satsningen av statliga medel till kulturskolorna ger möjlighet för kommunerna att sänka avgiften vilket är positivt för den kulturella infrastrukturen.

Särskild insats för 2016

- Omhänderta slutsatser från den fördjupade utredningen för ny arrangörsmodell för scenkonsten i Norrbotten.
- Slutföra kartläggning och förberedelsearbete för att förverkliga två dansnoder i Norrbotten

Mål 2: Kulturen ska vara en motor och pådrivare i länets utveckling

Kulturella och kreativa näringar

Genom åren har svårigheterna att driva utveckling på regional nivå utan stöd av en nationell agenda blivit allt tydligare. Via SKL:s och Reglabs seminarier har en särskild arbetsgrupp bildats för att skapa dialog mellan olika nivåer. Norrbottens läns landsting och Länsstyrelsen i Norrbotten har

varit representerat i seminarieriet och ställer sig bakom de tio punkter som utarbetats för den nationella agendan. Dessa punkter behandlar framför allt samordning, framarbetande av metoder och verktyg, gränssnittet i relation till näringspolitiken och utvecklande av entreprenörskap. Det finns förhoppningar att arbetet ska kunna mynna ut i konkreta aktiviteter i Norrbotten under 2016.

Kunskapsbaserade åtgärder är viktiga inom kulturella och kreativa näringar och kulturplanens arbetsgrupp inom området har som uppdrag att undersöka möjligheter till utbildningar i länet. Inte minst gäller det den kommunala nivån. Det behöver klarläggas vem i respektive kommun som har ansvar för kulturella och kreativa näringar.

Resurscentrum för konst har under 2015 fortsatt att utveckla samverkan med näringslivet. De arbetar för och med professionellt verksamma konstnärer i länet och har under 2014 förmedlat fem stora gestaltungsuppdrag för bland annat Facebook och Lulebo och samarbeten har genomförts i pop-up-butiker både i Luleå och Piteå. Vid årets slut, 2015, kommer antalet gestaltungsuppdrag att vara fler än 2014 och för 2016 väntar nya uppdrag förmedlade genom Resurscentrum för konst. Gestaltungsuppdragen ger viktiga och stora ekonomiska tillskott till konstnärer i Norrbotten. En annan viktig inkomstkälla för konstnärerna har 1 %-regeln* varit. Främst gäller det för konstnärlig gestaltning i det nybyggda hotell Vistet på Sunderby sjukhus i cirka 80 rum och lika många konstnärer.

Förlaget och produktionsbolaget Varda som bildades 2010 förtjänar också att nämnas. De har internationell verksamhet med bokutgivning och filmskapande kopplat till den samiska världen och till naturen, med både vetenskaplig och konstnärlig infallsvinkel. Förlaget har arbetat bland annat för UNESCO och verksamheten växer och utvecklas.

Två av slutsatserna i rapporten som Creative Nodes tagit fram ”En ny näring växer fram – en kartläggning av kulturella och kreativa företag i Luleå/Piteå 2012” är att det finns ett behov av återkommande mötesplatser där olika branscher och generationer kan mötas återkommande. Dessutom finns ett behov av att komplettera befintliga inkubatorer med snabbare former där personer kan testa nya idéer i skarpt läge och få möta mer erfarna entreprenörer samt få stöd, stimulans och hjälp att komma vidare. Med utgångspunkt från detta påbörjades 2014 ett arbete för att skapa en sådan plats i Bergströmska gården i centrala Luleå. Här ska privata och offentliga intressenter kombineras med etablerade bolag och entreprenöriella presumtiva företagare. I juni 2015 beviljade Strukturfondspartnerskapet för Norrbotten och Västerbotten finansiering för projektet *Creative*

Nodes – fusion för att satsningen ska kunna bli verklighet till årsskiftet 2016.

I augusti 2015 startade inkubatorer inom projektet *Krenova* i Arvidsjaur. *Krenova* erbjuder under ett år kostnadsfria kontorsarbetsplatser med uppbackning av supportteam och professionella mentorer.

Go Business är en inkubator för nystartade kreativa och kulturella företag som startades 2008 i Piteå. Visionen är att hjälpa kreatörer som vill bo i norra Sverige men ha hela världen som arbetsmarknad. Arbetet har varit framgångsrik och fram till 2014 har över hundra entreprenörer varit del av inkubatorn och nittio procent av dessa driver företag idag. Mer än hälften av dessa är kvinnor.

Piteå Sciencepark AB som driver Go Business har inlett ett samarbete med LTU Business AB för att fortsätta att vidareutveckla metoderna, skapa ett koncept för en mobil inkubator samt utöka verksamheten till Luleå. Tillsammans med Arctic Business Incubator söks ett strukturfondsprojekt med start september 2015.

Kultur och samhällsplanering

I Pajala har ett gemensamt *Cultural Planning*-projekt slutförts och redovisats för kommunfullmäktige. Avsikten är att detta projekt ska fördjupas ytterligare och att besök ska genomföras i kommuner på Västkusten som tidigare arbetat enligt modellen. Situationen i Pajala har drastiskt förändrats sedan projektet inleddes och utvecklingen av Cultural Planning behöver göra sammanledes.

I Haparanda pågår insatser för att göra centrum och byarna utanför staden attraktiva. I Gällivare pågår projektet *Face of Gällivare*. Projektet arbetar med de mjuka frågorna i samband med samhällsomvandlingen.

Kunskapsbaserade åtgärder är viktiga när det gäller kultur och samhällsplanering och därför genomförs kreativa workshops i länet under senhösten 2015.

Särskild insats för 2016

- Inleda utbildningen *Att driva utveckling av kulturella och kreativa näringar*.
- Fortsätta workshops inom området kultur och samhällsplanering.

* 1%-regeln innebär att 1% av budgeterad kostnad för byggnation avsätts till konstnärlig gestaltning

Mål 3: Barn och unga ska erbjudas ökad delaktighet i kulturlivet och möjligheter att påverka kulturutbudet i länet

Barn- och ungdomsarbetet har särskilt fokuserats och följts upp under 2015. Alla verksamheter och organisationer som erhåller verksamhetsbidrag genom NLL ska på ett tydligare sätt än tidigare visa sina procentuella satsningar på barn- och ungdom och redovisa statistik för besökarnas åldrar.

Ett kontinuerligt och intensivt arbete med länsungdomsrådet har genomförts och burit frukt på olika vis. Fortsatta satsningar kommer att göras under 2016 och länsungdomsrådet kompletteras med Barents länsungdomsråd som startas på prov. En särskild, mycket uppskattad arrangörsutbildning för unga arrangörer har genomförts under 2015 och under 2016 kommer en motsvarande utbildning att genomföras.

Glädjande är att Skapande skola-verksamhet har aktiverats i nästan samtliga av länets kommuner och länskonsulenterna är starkt delaktiga i denna utveckling. Detsamma gäller de mycket uppskattade kolloversamheter som genomförts under 2015 – liksom några tidigare år – med danskollo och konstkollo. Dessa återkommer under 2016 då de slagit så extremt väl ut och Älvsbyns folkhögskola är en väl anpassad miljö för denna form av verksamhet. Nya influenser från bland annat Canada och Unity Art ska tas tillvara för utvecklingen av ungdomars delaktighet inom konstområdena, inte minst dans.

Ung Scen Norr har kommit en bra bit på väg i förverkligande av sina målsättningar för ungdomar 13-16 år. Bred finansiering är säkerställd för projektperioden och framgångsrikt arbete har skett med de sex pilotkommunerna. En pjäs är framtagen och spelas för närvarande, *Man vänjer sig ju vid det vackra*.

Norrbottensmusiken har i sitt utbud för 2015 ökat andelen program där barn och unga görs delaktiga och under 2016 ökar detta ytterligare. I flera fall görs också projekt där barnen med artister och pedagoger skapar en föreställning tillsammans. Norrbottensmusiken kommer för 2016 att göra ett

omtag i arbetssättet för kommunerna, för att få fler att bli delaktiga och se möjligheterna med att delta i Skapande Skola-projekt.

Under senhösten 2015 öppnar Norrbottens museum utställningen *Kan själv!* som är gjord tillsammans med barn 0–2 år från förskolor i länet. Temat är kulturhistoriska möten och de förutsättningar som finns i Norrbotten med flera nationella minoriteter. Institutionen driver även *Tomorrow: Next* (14–20 år), ett delaktighetsprojekt med fokus på samisk ungdom som handlar om vems berättelser som visas, hörs och syns i kulturutbudet. Projektet syftar till att möjliggöra delaktighet och inflytande, för att ungdomarna ska kunna vara medskapande och direkt påverka kulturinstitutionernas utbud.

Samverkan mellan Kulturskolorna i Norrbotten är relativt god. En stor regional kulturkonferens genomfördes våren 2015. I mars 2016 kommer en stor nationell kulturskolekonferens att genomföras i Luleå, som säkert också kommer att ha betydelse för framtida arbete. En enda kommun saknar musikkulturskola, Överkalix, och ett gemensamt arbete behöver göras för att stärka kulturaktiviteterna i just den kommunen.

Framnäs Folkhögskola och Norrbottensmusiken genomförde i augusti 2014 en inspirationsdag för kulturskolelärare kring ungas utveckling och möten inom folkmusik/världsmusik.

Särskild insats för 2016

- Stödja förverkligandet av Skapande skola-projekten runt om i Norrbotten.
- Genomföra ytterligare en arrangörsutbildning för unga.
- Arbeta för att skapa möjligheter för Överkalix kommun att starta en musik-/kulturskola.
- Undersöka möjligheter till distansundervisning mellan bland annat kulturskolor.

Mål 4. Den konstnärliga utvecklingen och kvaliteten ska ha ett särskilt fokus och hela länet ska få del av kultur av hög kvalitet

Alltsedan 2014 har det funnits en ambition att på olika sätt särskilt fokusera på den konstnärliga utvecklingen och den konstnärliga kvaliteten. Det har inneburit att bland annat våga tala högt om villkor och krav för professionella utövare av konst i olika genrer som kan innebära skillnader i relation till icke-professionella. Norrbotten har också en särskild situation då antalet konstnärliga utövare som på heltid kan ägna sig åt/kan försörja sig på sitt yrke är relativt få och oftast kopplade till institutionsverksamhet. Målet blir därför också ett sätt att lyfta fram det utvecklingsbehov som finns för att bredda konstnärliga utövares möjligheter att leva på sin konst.

En av insatserna i Kulturplan 2014–2016 var att stimulera diskussioner om kvalitet. Sådana har genomförts på ett helt annat sätt än tidigare.

Under hösten har för första gången ett möte med representanter för organisationen Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd, KLYS, genomförts. En organisation som tidigare varit svagt representerad i Norrbotten.

För 2016 kommer Masterclasses att genomföras både inom bild- och formkonst samt musik. Festspelen i Piteå har som en del under juni 2015 haft Masterclasses inom tre instrumentgrupper och fortsättning följer under 2016. Inom både musik, dans och konst kommer också Artist in Residence-verksamhet att genomföras. Detta sker för första gången inom konstområdet medan Norrbottensmusiken gör detta traditionsenligt sedan några år tillbaka. Dans i Nord har tagit upp detta som en del av sin pågående verksamhet. Norrbottensteatern har för avsikt att under 2016 arbeta med den vokala

utvecklingen för skådespelarensambler. Litteraturresurscentrum kommer under 2016 genomföra kompetensutveckling med/för författare och att etablera en residensverksamhet för författare.

Samtal förs med konstnärliga utbildningar i länet. Teaterhögskolan som under några år haft interna problem att brottas med har idag en väl fungerande organisation och dessutom en relativt ny professur i scenframställning finansierad av LTU, Luleå kommun och NLL gemensamt under en treårsperiod. Sunderby folkhögskolas utveckling av konstlinjen är också förankrad med landstinget. Norrbottensmusiken samarbetar på ett omfattande vis med Musikhögskolan i Piteå och dansutbildningarna värnas på lokal nivå med stöd även av den regionala nivån.

Norrbottens Ambassad för konst i Kungsträdgården, Stockholm, under våren 2015, har också blivit ett tillfälle att lyfta och presenterade konst av bästa märke av Norrbottenskonstnärer för en bredare publik.

Det fjärde målet kan sägas både vara en stor utmaning men också en förutsättning för att Norrbotten med sina artister och konstnärliga utövare ska ha möjligheter att förstärka sin konstnärliga skicklighet. Det är också en förutsättning för att publiken ska få del av kultur med hög konstnärlig kvalitet och för att barn och ungdomar ska kunna komma i kontakt med konst i olika genrer. Även här är det en utmaning att nå alla som önskar bli nådda med professionella konstutövare i olika genrer eftersom de långa avstånden medför höga kostnader.

Mål 5: De nationella minoriteternas kultur ska ges en starkare ställning

Under 2014 års andra hälft och 2015 har funktionen strateg för nationella minoriteter funnits inom Division Kultur och utbildning på Norrbottens läns landsting. För första gången har kontakterna gällande frågor inom ämnesområdet nationella minoriteter varit knutna till en särskild funktion. Under året har det regionala och det nationella nätverket för tjänstemän utvecklats. Även ungdomsförbunden för nationella minoriteter har utökat sina aktiviteter. Både nationella och regionala nätverk är betydelsefulla i arbetet framåt.

Samverkan har fungerat också efter inträde i den nya mandatperioden. Frågan om infrastruktur inom organisationer och representativitet för nationella minoritetsorganisationer är ständigt aktuell och är sannolikt något som en längre tid framöver behöver lösas pragmatiskt för några av de nationella minoriteterna. En ny strategi för arbete och samråd med de nationella minoriteterna ska gemensamt utarbetas under 2015–2016. En särskild utbildningsinsats genomförs på högskolenivå för handläggare både inom landsting, kommuner, Filmpoolen och Luleå tekniska universitet.

En stor utmaning när det gäller revitalisering av de nationella minoritetsspråken är bristen på lärare och utbildningsmöjligheter. Det gäller även litteratur på flera av de nationella minoritetsspråken. Detta har med all tydlighet framkommit vid samråden. Förhållandet gäller även det finska språket. Utmaningen gäller inte enbart Norrbotten utan är en nationell fråga.

Diskussion pågår kring förverkligande av ett språkrevitaliseringscenter för meänkieli men formella beslut finns inte ännu.

År 2015 har inneburit ett på många sätt levande arbete både allmänt kring normer och specifikt kring romernas situation genom de två stora konferenser som genomförts 2015 och som

kommer att få sin uppföljning under 2016. Brobyggarprojektet i Luleå kommun, kopplat till den romska befolkningen och som presenterades vid den nationella konferensen i maj månad 2015 har haft betydelse även för den regionala nivån i Norrbotten.

Institutionerna och länskonsulenterna har under 2015 genomfört en rad insatser med särskilt fokus på de nationella minoriteterna. Några exempel är just arbetet med samiska ungdomar i projektet *Tomorrow: Next*, flerspråkiga utställningar med texter på meänkieli, finska och samiska, utställningar med konstnärer med nationell minoritetsbakgrund samt berättarkaféer på finska och meänkieli vid Norrbottens museum. Norrbottensmusiken har exempelvis turnerat med produktionen *Det viskar under golvet* där författaren Tove Alsterdal som medverkade under turnén med sina texter, mötte storbandet och gitarristen Torbjörn Ömalms musik. Vid Arctic Lights konserter har verk med kopplingar till de nationella minoriteterna framförts och Norrbotten NEO medverkade i *Judisk vår*. Hösten 2015 kommer fler produktioner i länet, kopplade till nationella minoriteter.

Norrbottens länsbibliotek och alla bibliotek i Norrbotten har gjort ett särskilt kompetensutvecklingsarbete om de nationella minoriteterna och har särskilda satsningar på området.

Särskild insats för 2016

- Att slutföra utbildning för handläggare om Minoritetsidentitet som politikområde, 7,5 högskolepoäng.
- Ge de nationella minoriteterna en stärkt närvaro i mångfaldsårets förverkligande och utbud.

Mål 6: Kultur ska användas för att stärka norrbottningarnas hälsa

Division kultur och utbildning, Norrbottens läns landsting fick under 2015 till uppdrag att tillsammans med representanter från övriga verksamheter arbeta fram en landstingsövergripande strategi för kultur och hälsa. Strategin kan ytterligare förstärka kulturens roll inom landstingets verksamheter och är ett viktigt steg för att uppnå visionen att kultur ska användas som verktyg i allt arbete som rör vård, omsorg och rehabilitering samt i förebyggande, och hälsofrämjande syfte. Arbetet pågår och förväntas vara färdigt under 2016.

I samarbete med landstingets folkhälsocentrum har ett dansprojekt med syfte att främja ungas psykiska hälsa, startats i Haparanda och Boden. Projektet fortsätter under 2016 och följs upp av forskare vid Vårdvetenskapligt forskningscentrum i Örebro.

Arbetet med att utveckla kultur på sjukhusen med bland annat Kultur i entrén, Digital Live Arena (DLA) och sjukhusowner, har fortsatt. En ny aktivitet med hemslöjd inom vårdmiljö planeras liksom fortsatt arbete med musik inom länspsykiatri. Under 2015 har en pilotsatsning

inom området Kultur på recept arbetats fram, där en hälsokör planeras.

Förutsättningarna för att gemensamt utveckla arbetet med kultur för äldre har undersökts och planer för framtida satsningar har diskuterats tillsammans med Norrbottens kommuner.

Fortsatt utveckling pågår med Digital Live Arena (DLA) tillsammans med Studio Acusticum/Piteå kommun, Betanias Stiftelsen och Kulturrådet i syfte att skapa förutsättningar för digitalt kulturutbud i miljöer för vård och omsorg. Norrbotten är pilotlänet men projektet är på väg att växa till en verksamhet som sträcker sig över landet.

Särskild insats för 2016

- Slutföra arbetet med Norrbottens läns landstings *Strategi för kultur och hälsa*.
- Att på ett kompetent och för framtiden värdefullt sätt genomföra dansprojektet i Haparanda och Boden.

Musiken (10)

Glädjande att konstatera är att Musik- och kultur-skoleverksamheterna i Norrbotten utvecklas både när det gäller antal och innehåll.

Ett fortsatt problem är det minskade intresset hos barn och unga att spela orkesterinstrument. Det riskerar att undergräva den musikaliska mångfald som länet idag uppvisar. På såväl musik- och kulturskolor som högre musikutbildningar har orkesterverksamheten minskat i omfattning under de senaste åren.

BD Pop, utvecklingsbolaget för populärmusik från Norrbotten med Norrbottens läns landsting och åtta av länets kommuner som ägare fortsätter stödja det fria musiklivet såsom regionala artister och musikproduktioner, stärka musikbranschens

utveckling, stimulera tillväxt av kulturella näringar och därmed öka länets attraktionskraft.

Under 2015 har BD Pop anställt två popkonsulenter som har till uppgift att verka i länets kommuner och arbeta tillsammans med det fria musiklivet, kulturskolor, föreningar och bildningsförbund. Det internationella arbetet med Austin Texas fortsätter under 2015–2016 genom samarbetet med House of Songs och projektet BD Songwriters för professionella låtskrivare i Norrbotten.

I BD Pops arbete uppmärksammas särskilt flickors och kvinnors villkor och ambitioner som musiker.

Norrbottensmusiken har genom sin ungdomsverksamhet blivit en allt viktigare aktör för de ungdomar som vill fördjupa sig i sitt instrument och

i sitt orkesterspel, inte minst i ljuset av den allmänt minskade orkesterverksamheten. Därför är Norrbottens Ungdomssymfoniorkester och AYJO viktiga spelare för framtiden.

Norrbottensmusiken arbetar medvetet för att öka kontaktytorna mot, och vara en resurs för, länets fria musikkiv och de olika delarna i musikområdets utbildningskedja. Utöver detta bör också länets musik- och kulturskolor, folkhögskolor med musikinriktning och Musikhögskolan samarbeta för att påverka den nedåtgående trenden och idag är Norrbottensmusiken den tydligaste aktören för att ett sådant samarbete ska komma till stånd.

Under höstlovet 2015 kommer Norrbottensmusiken, Framnäs och Scenkonstbolaget i Västernorrland att tillsammans anordna ett gemensamt ungdomsläger för ungdomsstorbanden AYJO, LUST och även Blue Bird med elever från Musik- och Kulturskolorna i Norrbotten. Detta blir en förstärkning för bruket av och kompetensen inom traditionella orkesterinstrument, samtidigt som det stöttar jazzgenren i stort och länets jazzpedagoger specifikt.

Sveriges Kulturskoleråd (f.d.SMoK) har beviljats medel från Arvsfonden till projektet *I dina skor* med Norrbottensmusiken tillsammans med Kulturskolan i Kalix. Projektet kommer att innebära att unga elever från kulturskolan får en egen mentor från Norrbottensmusiken och tillsammans tar fram projektidéer som kan genomföras av institutionen och kulturskolan under året.

Under 2015 har Landstinget med Piteå Näringsfastigheter påbörjat nybyggnationen för Norrbottensmusikens Piteåenhet, vilken beräknas stå färdig senast i oktober 2016. Nybyggnationen innebär att Piteåenheten samlas på ett ställe och i lokaler som är anpassade för verksamheten och med stor repetitionssal samt egna övningsrum för musiker.

Samarbetet mellan Norrbotten Big Band, kulturskolorna och Norrbottens länsbibliotek i projektet *Poesimelodi* blev en påtaglig framgång och kommer genomföras även 2016. Arbetet pågår för att involvera kulturskolorna i ännu högre grad. Tio orter deltar som också erbjuds mentorskap från musikerna i NBB.

Norrbotten NEO:s och Norrbotten Big Bands nationella plattform fortsätter att stärkas. Detta märks genom ett ökat antal förfrågningar om såväl konsertproduktioner som olika former av

samarbeten och är även kopplat till uppdraget att öka samarbetet mellan de regionala musikorganisationerna i landet.

Norrbotten Big Band ser från hösten 2015 och under 2016 en ökad samverkan mellan Sveriges tre professionella storband både ur konstnärliga aspekter och ur jämställdhetssynpunkt. NBB fortsätter sitt engagemang med Composer in Residence under 2015 med Peter Danemo och för 2016 med Anne Mette Iversen från Norge. Under 2015 den första kvinnan som musiker i storbandet.

Nätverket med de fem nordiska kammarmusikensemblerna, som startades genom förstudiemedel från Kulturbryggan 2014 och förstärkts genom *New Direction Festival*, går nu vidare och planerar konstnärliga samarbetsprojekt med Norrbotten NEO för Sverige och ensembler från Island, Finland, Danmark och Norge. Som startskott för det konstnärliga samarbetet genomför ensemblerna en kammarmusikfestival i Reykjavik 27–28 november 2015.

Under 2016 kommer Norrbottensmusiken att samverka med Tornedalsteatern i projektet/föreställningen *Malmens väg* och musiken till föreställningen skrivs av Malin Hülphers för Norrbotten NEO.

Norrbottensmusiken fortsätter sitt samarbete med de tre nordligaste länen med stöd av Kulturrådet för att stärka musikdelen i det länsövergripande projektet Musik i Norr för att framföra konsertproduktioner i de övriga Norrlandslänen och öka och variera respektive läns ordinarie orkesterutbud. De medverkande musikinstitutionerna i de fyra länen har också för avsikt att i framtiden ytterligare fördjupa arbetet och exempelvis titta på frågor som rör frilansande musiker och arrangörer.

Arrangörsföreningen Kluster har blivit en allt starkare medspelare i olika arrangemang och samverkar ofta med Norrbottensmusiken. Dock kommer arrangörsföreningen att ta en paus i sitt arbete under 2016.

Frågan om en professionell kör, med anställning på halvtid och med Erik Westberg som körledare och dirigent, avlogs i landstingsstyrelsen i samband med att landstinget beslutade om kostnadsreducering av budget.

Viktigt att framhålla är dock att ett livligt körliv finns i Norrbotten med ca 10 000 aktiva sångare och 28 körer organiserade i någon av de båda

körsångarförbunden. Ytterligare körer finns utan förbundstillhörighet. Kyrkomusikverksamheten får fortsatt minskade resurser men ca 3000 sångare är aktiva inom kyrkokörer.

Ebeneser i Luleå är en klassisk kulturlokal och tidigare kyrka som under sensommaren 2015 öppnades igen. Verksamheten drivs av Kulturföreningen Ebeneser och Luleå kommun är huvudfinansiär. Norrbottens läns landsting är en annan viktig finansiär. Till huset är alla ideella föreningar i Norrbotten, som vill vara med och skapa kultur inom Ebenesers verksamhet, välkomna. Ebeneser är en plats för bland annat musik, dans, teater och litteratur. I föreningen kan man engagera sig som arrangör, kulturaktör, volontär, samarbetspart och medlemsförening.

Teatern (11)

Det finns en smått alarmerande situation för scenkonsten i Norrbotten som rör både vuxna och barn och ungdomar. Många kommuner brottas med ekonomiska svårigheter, flera teaterföreningar får därför sina kommunala bidrag neddragna och skolorna har inte råd att köpa professionell högkvalitativ scenkonst.

Turnékostnaderna är mycket höga i Norrbotten oavsett om det rör sig om tillresta teatergrupper, fria grupper eller institutioner som turnerar med en uppsättning. Denna problematik innebär att scenkonst riskerar att inom en snar framtid inte kunna vara tillgänglig runt om i Norrbotten. Det är en fråga av stor betydelse också sett till icke-outsinliga regionala resurser. Det kan synas märkligt är att denna fråga inte blivit en nationell fråga vid ett tidigt stadium.

Överlag finns stor potential för teaterlivet att utvecklas både vad gäller amatör- och professionell verksamhet. Många barn och ungdomar i Norrbotten får idag inte den självklara kontakten med teater och de upplevelser som den skapar. Sett i det sammanhanget är *Ung Scen Norrs* förverkligande och utveckling i sin hela potential av avgörande betydelse på sikt för Norrbotten liksom

För 2016 gäller:

Följande mål stryks

- Skapa en tillförlitlig finansiering och med den som utgångspunkt förverkliga tanken på en halvtidsanställd professionell kör i Norrbotten.

Särskilt fokus ligger på målet

- Kommunerna samverkar med och stöttar studieförbunden för att upprätthålla ett vitalt musikliv.

Nya mål för 2016

- Under 2016 genomförs en genreöverskridande regional arrangörskonferens/mötesplats.
- Arbeta för att projektet *Musik i Norr* ska hitta en fast struktur för långsiktig finansiering.
- Arvsfondsprojektet *I dina skor* genomförs i samverkan med Kulturskolan i Kalix och Sveriges Kulturskoleråd.

Norrbottensteaterns avtal med LKAB för barnen i Malmfälten.

De tre fria teatergrupperna Teater Scratch, Lule Stass och Teater Mila fortsätter sin verksamhet. Lule Stass arbetar konsekvent med sin kompetensutveckling av clowner på sjukhus och under 2015–2016 är den verksamheten i utveckling.

Norrbottensteatern har under 2013–2014 arbetat med förberedelserna inför projektet *Ung Scen Norr*. Projektets sex pilotkommuner Arvidsjaur, Gällivare, Jokkmokk, Luleå, Pajala och Älvsbyn har tagit fram varsin strategisk plan för hur de ska utveckla det lokala teaterlivet för unga tillsammans med *Ung Scen Norr* under projektets genomförande 2015–2017. *Ung Scen Norr* består av fyra fundament: Scenkonst, Ledarskap, Stöd och Samverkan. Projektet syftar konstnärlig utveckling inom teater för unga 13–19 år, arbetet utgår från ett tydligt ungdomsperspektiv och inkluderar unga i skapandet. Det syftar även till regional utveckling genom kompetenshöjning, teaterledarutbildning, workshops och strategiskt arbete för att starta teater för unga på fritiden. *Ung Scen Norr* har en bred grundfinansiering med flertalet bidragsgivare och har under förstudien byggt upp en egen organisation

med skådespelare, konstnärligt team, dramapedagog och administrativ personal. Första produktionen har premiär i augusti 2015 och är baserad på unga Norrbottningars berättelser. Projektet ska ta fram en hållbar plan för hur *Ung Scen Norr* efter projektslut kan bli en kontinuerlig verksamhet, inom Norrbottensteatern eller som egen organisation. *Ung Scen Norr* är ett första steg mot att etablera ett nav för ung scenkonst i Norrbotten och är en viktig del av den regionala utvecklingen inom scenkonstområdet för barn och unga.

Norrbottensteatern

Det övergripande målet för Norrbottensteatern är att erbjuda barn, unga och vuxna i hela Norrbottens län scenkonst av högsta kvalitet. Så har även skett för 2015. Med varierad repertoar med många angelägna och underhållande berättelser i olika genrer och med olika formspråk får publiken flerdimensionella bilder av människor och samhälle.

Barn och unga är en prioriterad grupp i teaterns uppdrag och av årets fem egna produktioner samt *Ung Scen Norrs* första produktion har tre riktat sig till barn och unga.

Drygt 300 teaterombud på arbetsplatser är knutna till teatern och i samband med produktioner bildas ofta referensgrupper där teaterbesökarna får fördjupad kunskap, relationer byggs och teatern får feedback under arbetets gång. Uppmärksammade produktioner under 2014–2015 blev bland annat *La Cage aux Folles*, *Avgörande Ögonblick*, *Drömspelet* och barnproduktionerna *Dumstrut* och *Att döda ett tivoli*. Hösten 2015 spelas *Tolvskillingsoperan*.

Norrbottensteatern kommer 2016 att precis som tidigare spela för barn, unga och vuxna, dock med neddragning av en produktion. Klassiska pjäser som familjeuppsättningen *Alice* (efter Alice i underlandet) och musikalen *Cabaret* blandas med nyskrivet som *Barn och deras barn* och *Bäst före – en pjäs om kärlek för unga och vuxna* samt en *Mamma Mu* för förskolebarn.

Samarbeten av olika slag är en förutsättning för repertoaren. *Bäst före* görs med Teater Västernorrland, *Alice* görs med Teaterhögskolan i Luleå samt *Raisins in the sun* med Riksteatern, Regionteatern Blekinge/Kronoberg, Dalateatern och *Cabaret* tillsammans med Västerbottensteatern.

Norrbottensteaterns del i mångfaldsåret 2016 blir *Raisins in the sun* och *Cabaret*, som också kommer

att omgärdas av föreläsningar och workshops för både personal och allmänhet.

Norrbottensteatern stöttar amatörerna i Norrbotten med kunskap, tjänster och resurser, och är samarbetspart i projektet *Malmens väg* som Tornedalsteatern genomför i augusti.

LKAB-avtalet som ger barn och unga avgiftsfri skolteater går ut 31 december 2016. Därför bör frågan om hur barn i Norrbotten ska få del av kvalitativ professionell scenkonst återigen lyftas både ur producent- och arrangörsperspektiv. Hur länsteaterregissörstjänsten ska hanteras, då nuvarande innehavare går i pension i februari 2016, behöver utredas och beslutas för framtiden samt vem som ska vara huvudman och hur den ska finansieras.

Teaterchefen Karin Enberg avslutar sin anställning innan förordnandetidens slut, varför en tillförordnad chef har anställts från årsskiftet fram till halvårsskiftet 2017 i avvaktan på att ny ordinarie teaterchef har rekryterats.

I september 2015 anställdes Carina Henriksson som VD och konstnärlig ledare på **Tornedalsteatern**. Teatern har framgångsrikt turnerat med mindre uppsättningar som *Satu*, *Jävla, helvetes maa*, *Tjära människa* och *Kvinnornas Decamerone* men också satsat på ett två dagars seminarium under rubriken *Kultur – närande eller tärande?* för att ge ett ”tvärsnitt” av teaterns verksamhet åt samarbetsparter och medfinansierare, men också för att initiera samtal och debatt om kulturens villkor och värde i ett vidare samhällsperspektiv. Det stora projektet är *Malmens väg*, om malmens historia och människornas levnadsvillkor i *Malmens väg*. LÄNK-projekt kommer också att genomföras liksom flera skolprojekt i Norrländska kommuner.

Gíron Sami teahter har under hösten 2015 fått en ny chef, Åsa Simma. Diskussioner har under ett par års tid pågått kring organisations- och utvecklingsfrågor som fortfarande är i behov av lösning. En hemställan har nu gjorts till Sametinget gällande frågan om omorganisation.

Lule Stass fortsätter med produktioner och clownverksamhet. Ett stort ansvar tas för kompetens i clownarbetet och för de nya clownerna som utbildas. För **Teater Scratch** står Skapande skolarbetet i fortsatt fokus. **Teater Mila** är en teatergrupp som arbetar i Norrbotten och Västerbotten med barn och ungdomar i fokus för arbetet.

Riksteaterns verksamhet med småplatsstöd och med föreställningsplanering fyller en viktig funktion för scenkonstverksamheten i Norrbotten och särskilt barn och ungdomars möjlighet att få uppleva teater.

Interregional samverkan professionell scenkonst/teater

Norrlandslänen har i samarbete, under åren 2013–2015, utvecklat en modell för turnéstödd teater, *Mer till Fler*, enligt den modell som utarbetats genom NMD-samarbetet, Norrlands nätverk för musikteater och dans. Genom en förstärkning av ett turnéstöd från respektive landsting/region kan modellen permanentas. Norrbottens läns landsting

och Norrbottensteatern förstärker redan området och så även för 2016 genom en finansiell insats med 150 tkr och genom arbetsinsats med 250 tkr. Norrbottens läns föreslår motsvarande ökning från staten, 400 tkr.

Nytt mål för 2016

- Utreda länsregissörens funktion och ta beslut om hur fortsatt verksamhet och finansiering ska se ut.

Förändring av mål gällande Ung Scen norr för 2016

- Fortsätta den påbörjade verksamheten för *Ung Scen Norr* och utveckla plattformen i de sex pilotkommunerna.

Dansen (12)

Under en längre period har en intensiv diskussion pågått om förverkligandet av en länsdansinstitution. Denna diskussion har varit aktuell i ett par års tid efter de tre utredningar som genomförts för att på bästa sätt förbereda för en regional institution. Så småningom förändrades de politiska förutsättningarna och fokus kom att ligga på en danslokal för Luleå i det tidigare Åhlénshuset. I ljuset av den ekonomiska situationen inom NLL ansågs inte stöd till danslokalen kunna legitimeras. Med anledning av detta ställningstagande revideras det första målet i Kulturplanen 2014–2016 då en länsdansinstitution inte kommer att kunna förverkligas inom den tidsperioden.

Glädjande för Norrbotten är de ökande Skapande skola-aktiviteterna, inte minst på dansens område. Det är dock tydligt att de regionala aktiviteterna måste stärkas. Det gäller aktiviteter för barn och unga, både i skola och på fritid men också för vuxenpubliken. En uppskattad turné genomfördes av Until the End Crew kopplad med pedagogiska samtal. Turnén genomfördes i länets samtliga kommuner. Norrbotten behöver mer professionell dans, dans måste bli en konstform som inte ses som något exklusivt och bara når ett fåtal utan blir en angelägenhet för många på ett helt annat vis än idag.

Under slutet av 2015 och hela 2016 planeras skapandet av två dansnoder i Norrbotten. Dansnoderna ska av norrbottningarna uppfattas som ställen där det händer särskilt mycket med dans,

men de ska också vara en del av den förstärkta infrastrukturen som mottagare av professionell dans och ”spindlar” i ett nät för att skapa praktiska förutsättningar för att förverkliga dansaktiviteter av olika slag i kommunen och i intilliggande kommuner. Dans i Nord kommer att vara aktiva i förverkligandet också utifrån det Kulturrådsstödda Nästa steg tillsammans med Norrbottens läns landsting. Även länsdanskonsulenten kommer att ha en uppgift i utvecklandet av dessa noder.

Danscentrum norr har etablerat sig i Norrbotten och är ett välkommet tillskott i utvecklingen av dans.

Dans i Nord fortsätter arbeta enligt givna uppdrag och med sin verksamhet *Se dans och När och fjärran*, det senare i samarbete med Dansnät Sverige. Viktiga kurser för yrkesverksamma dansare genomförs tillsammans med Dansalliansen och Danscentrum norr. Ett uppenbart behov är en förstärkning av den regionala förankringen vilket också betonas av Dans i Nord för 2016.

Dans i nord har under 2015 presenterat flera hög-kvalitativa föreställningar som också gjort regionala nedslag, fortsatt med Dansfesten som också inneburit dialogseminarium och vissa aktiviteter för barn.

Särskilt inför för 2016

Det första målet

- Förverkliga den konstnärliga dansinstitutionen tas bort från planen och lyfts på framtiden.

Det andra målet omformuleras:

- Slutföra kartläggning och förarbete för att påbörja förverkligande av dansnoderna i länet.
- Undersöka träningslokaler för dansare i länet i samverkan med andra institutioner/kommuner.

Bild- och formkonsten (13)

Den kraftfulla satsning som gjorts och görs på konstområdet såväl på regional som kommunal nivå ger ringar på vattnet i hela länet. År 2015 har varit ett intensivt konstår. Samtida svensk konst med hög kvalitet produceras inom projektet Konstmuseet i Norr i Kiruna. Dessa lägger en intressant grund för det som så småningom blir ett länskonstmuseum med såväl utställningsverksamhet, pedagogisk verksamhet och programverksamhet, som kommer att sprida upplevelser och kunskap i hela länet. Länskonstmuseet kommer sannolikt kunna påbörja verksamhet i slutet av 2017, början av 2018.

Havremagasinet i Boden fortsätter med aktuella internationella utställningar samt lokal förankring genom kvalitativ programverksamhet för en bred målgrupp. Resurscentrum för konst i Norrbotten har skapat goda kontakter med länets näringsliv och har genom dessa skapat nya rum för konsten lika väl som uppdrag för länets konstnärer. Dessutom har Norrbottens Ambassad för Konst för andra gången lyft norrbottniska konstnärer för en nationell publik under konstveckan i Stockholm 2015. En fin utställningsverksamhet bedrivs i kommunerna, såväl i konsthallar som i regi av lokala konstföreningar.

Galleri Syster och Lillasyster förmedlar intressanta konstnärskap och möjliggör för unga konstintresserade att mötas och utveckla sitt intresse. Sveriges konstföreningar har under 2015 genomfört *Face Me III* där elever från estetiska program i länet fått mötas och givits tillfälle att nå ut med sina elevarbeten genom en vandringsutställning. Älvsby Konstkollo bjöd, för tredje gången, in bildintresserade ungdomar för en intensiv vecka under handledning av professionella konstnärer. Nätverk formeras för länets frilansande konstpedagoger genom Konstpedagogpoolen där fortbildning och erfarenhetsutbyte gör arbetsområdet och framtida uppdragsgivare tydligare. Även de pedagoger som finns inom institutionerna bygger nätverk och möts

i seminarier. Helt nya initiativ från såväl konstnärer som konstpedagoger och andra intressegrupper inom konstområdet kommer att berika konstlivet framöver.

Under 2015 genomfördes ett större projekt som resultat av att Landstinget nu fullt ut tillämpar 1%-regeln för konstnärlig gestaltning. Hotell Vistet i Sunderbyn härbärgerar numera ca 85 konstnärskap från länet. Ett konstnärskap representeras i varje hotellrum och i de gemensamma utrymmena. En spännande överblick över länets konstnärer anno 2015. Norrbottens museums årsbok som utges 2016 tillägnas konsten. Ett flertal skribenter beskriver där länets konstliv ur en mängd olika perspektiv.

I länet genomförs ett mycket uppskattat konstkollo för ungdomar mellan 13 och 18 år. Det finns estetiska program med inriktning bild i gymnasieskolan i fem kommuner, bild som valbart ämne i några kulturskolor samt möjligheten att gå med i Galleri Lillasyster i Luleå. Barn och unga behöver kontinuitet i utveckling och lärande, samt även möjligheten att träffa och arbeta tillsammans med andra bildintresserade. Att kunna fortsätta utveckla sitt intresse även efter grund- och gymnasieskola är därför viktigt, både för de som är konstintresserade och särskilt för de som tänker sig en utbildning inom bild och form.

Norrbottens konstliv erbjuder idag ett sammanhang och arenor som är av intresse för konstnärer nationellt och internationellt. Möjligheten att erbjuda dessa kortare arbetsvistelser där ett utbyte av kunskap och nätverk med länets konstliv är eftersträvarvärt och viktigt för utvecklingen. Unga, ofta från länet bördiga, konstnärer ska erbjudas möjligheten att återvända för kortare eller längre perioder.

Konsthall Tornedalen avslutar sitt förarbete inför projekteringen och kommer under 2016 att påbörja utformningen av program och rekrytering av verksamhetsledare.

Flödet av konst och konstnärer mellan regioner och länder ska inte begränsas av gränser. Konstvärlden är global. Möten förväntas ske och erfarenheter ska hämtas i samarbete, nationellt och internationellt. Konstnärer verksamma i Norrbotten ska också verka på en nationell och internationell arena. Goda kontakter finns idag inom Barentsområdet efter väl genomförda, gemensamma projekt och nya projekt planeras inom ENPI och Interregprogrammen.

teoretiska och praktiska aktiviteter och workshops.

- Etablera Artist in Residence* inom konstområdet i Norrbotten genom samarbete mellan olika verksamheter och intressenter.
- Tillvarata den kompetens som kommer till länet genom dem som kommer som invandrare till Norrbotten.

*Artist in Residence är en längre tids konstnärligt arbete på inbjudan av en verksamhet eller dyl. som ofta resulterar i en utställning, musikverk eller liknande som ska uppföras offentligt. Ofta i kombination med workshops etc.

Särskilda mål för 2016

- Erbjudna ungdomar, 18–22 år, möjlighet att utveckla sitt intresse för bild och form genom

Museiverksamheten (14)

Regelbundna möten med museicheferna i Norrbotten samt nätverksträffar med länets museipedagoger har stärkt det länsgemensamma museiarbetet och ger upphov till fler museigemensamma projekt och samarbeten. Utställningen *Lekstäver och Orddjur*, i samverkan mellan Norrbottens museum, Norrbottens länsbibliotek, Äjtte fjäll- och samemuseum samt Haparanda kommun, är ett sådant samarbete.

Forskningskonferensen *Förhistoria och medeltid i och kring Norrbotten*, ett samarbetsprojekt mellan Norrbottens museum, Silvermuseet och Äjtte, som genomförs hösten 2015 är ett initiativ med anledning av kulturplanens mål för perioden.

Tomorrow: Next, ett nätverk med samiska ungdomar för inflytande och delaktighet i kultur och museifrågor, har genomfört sitt första projektår våren 2015. I fortsättningsprojektet, som tar vid under hösten, konkretiseras och stärks fokus på ungdomars medskapande och direkta bidrag till musei- och kulturverksamhet. Likaså det pedagogiska utvecklingsprojektet *Kan Självi*, med fokus på de allra yngsta barnen som delaktiga i sitt kulturutbud, slutför utställningen Kulturhistoriska möten under 2015, vars första utställningstillfällen är Haparanda och Luleå.

Norrbottens museums nya lokaler för magasin, arkiv och konstanter tillträds hösten 2015, vilka stärker både bevarande och förmedlingsmöjligheter för museets samlingar. I början av 2015

publicerades Norrbottens museums samlingar digitalt genom databasen Carlotta. Utvecklingen av samlingar på nätet sker också i samarbete mellan Norrbottens museum, Silvermuseet och Äjtte.

På länsmuseum har arbetet med *Norrbottens-utställningen* kommit så långt som till ett första utställningssynopsis. Projektet är ett omfattande kunskapsprojekt om, för och med Norrbotten och syftar till en ny, föränderlig och utvecklingsbar basutställning i fysisk, mobil och virtuell form – samtidigt. Även Piteå museum inleder arbetet med en ny basutställning för barn och unga.

Fortsatt planering av museets publika lokaler i Luleå centrum genomförs under 2016.

I arbetet med kulturplanen bildas nu också en arbetsgrupp för museifrågor.

Äjtte fjäll- och samemuseums verksamhet omfattar hela fjällregionen och den samiska kulturen i Sverige. Informationen om världsarvet Laponia har under de senaste åren kunnat byggas ut med stöd av EU-medel. Denna del av museets utställningar har särskilt anpassats för barn och unga. Under 2016 kommer en översyn och uppdatering av museets äldre utställningar att göras. Audioguider är en nyhet i museet.

Ett stort evenemang under 2016 blir hemslöjdens utställning *Next Level Craft* som visas i samarbete med landstinget.

Produktion av vandringsutställningar är ett av museets specialområden med stor efterfrågan. De senaste åren har Åjttes utställningar visats på olika platser i Sverige och utomlands samt i Umeå och Lettland under Kulturhuvudstadsåret 2014.

Åjttes projektsamarbeten spänner över flera länder. De kommande åren deltar Åjtte i projektet *Human Animal Relations under Climatic Change in Northern Eurasia (HUMANOR)* ett transnationellt forskningsprojekt relaterat till renskötsel.

Nya forskningsområden är de arkeologiska fynd som smälter fram ur snölegor i högfjällen, bl.a. har tusenåriga pilspetsar med bevarade träskäft hittats. Ett annat område är skidans historia. Världens äldsta mer än 5 000 år gamla kompletta par av skidor är hittade i Kalvträsk i norra Sverige. Samerna var tidigt kända som goda skidåkare. Idag finns konkreta planer på att återuppta Nordenskiöldsloppet år 2017 och inför det på museet producera en utställning om skidans historia. Det kan också bli aktuellt med en internationell skidhistorisk konferens. Den senaste hölls i Altay i Kina 2015 där föreläsare från Åjtte var inbjudna.

Samverkan mellan museerna i länet har utvecklats under det gångna året. Ett nytillskott i museivärlden är det världsunika Tornedalens museum med säte i Tornio, Finland för både svenska och finska Tornedalen och Tornedalens gränsöverskridande kulturarv. Efter nyinvigning augusti 2014 har den nya basutställningen invigts i augusti 2015 med fokus på 1900-tal och syskonstädernas tillväxt.

Silverbuseet kommer att under 2016 att öka informationsutbudet i utställningarna genom ny

teknik, däribland med hjälp av audioguiden. Ett pilotprojekt inriktat på nya tekniklösningar för information vid besöksobjekt i utomhusmiljö avses starta 2016. Silverbuseets forskning fortsätter och utökas. Förutom det pågående tvärvetenskapliga forskningsprogrammet ”Kulturarv, landskap och identitetsprocesser” som pågår under perioden 2012–2017, och som finansieras av Riksbankens jubileumsfond, förbereds två nya projekt med inriktning på kulturarv och kulturlandskap. Ytterligare ett projekt, med fokus på hållmålningar, planeras och i samband därmed en interaktiv utställning. Silverbuseets forskning har fått stort genomslag på den internationella forskningsarenan och arbetet med de internationella kontakterna fortsätter. En internationell forskarkonferens planeras under 2017 och förarbetet för denna påbörjas under 2016.

Särskilda mål för 2016:

- Etablera en fast driftsorganisation för kulturarvsportalen Kulturarv Norrbotten.
- Vidareutveckla etablerandet av forskning och forskningsförmedling inom museiområdet, särskilt inom museipedagogik.
- Fortsätta stärka det länsgemensamma museiarbetet
- Ytterligare stärka mångfaldsperspektivet inom museiverksamhet och kulturarvsfrågor.
- Vidareutveckla och genomföra projektet *Norbottensutställningen*.

Kulturmiljövård (16)

För Kulturmiljövårdens uppdrag att bevara, vårda, aktivera och utveckla kulturmiljöer av olika slag sker kontinuerlig verksamhet som utgår från de regionala museerna. Kommunerna hanterar löpande kulturmiljö-frågor och inte minst aktuellt i kulturmiljövårds- och kulturarvssynpunkt är de aktiviteter som idag genomförs i Malmfälten. Just nu pågår dokumentationsarbete för nuvarande Stadshus i Kiruna och andra delar av Kiruna. Ett stort dokumentationsarbete pågår i Malmberget

inför avvecklingen av orten. Den stora samhällsomvandlingen ställer stora krav på ett gediget kulturmiljövårdsarbete och Länsstyrelsens samordnande roll är av stor betydelse. Nämnas bör att två av tre världsarv i Norrbotten firar 20-årsjubileum 2016, Laponia och Gammelstads kyrkstad.

Kulturplanens arbetsgrupp för kulturmiljövård har under året gjort en kartläggning av kommun-

antikvariesituation. Nu behöver handlingsprogram formuleras utifrån utfallet. Ett ännu tydligare arbete behöver också göras för att få in kulturmiljöperspektivet i samband med samhällsomvandlingar och i natur- och landskapsmiljöer som påverkar de areella näringarna.

För 2016

Nya mål:

- Handlingsprogram skapas för en ökad antikvarisk kompetens i kommunerna.
- Ökad tillgänglighet bör skapas ur ett tillgänglighets-, genus- och mångfaldsperspektiv samt ett folkhälsoperspektiv.

Biblioteksverksamheten (17)

Länsbiblioteket och folkbiblioteken har i samverkan erbjudit läs- och skrivstimulerande aktiviteter i syfte att öka barn och ungas deltagande och egna skapande, samt för att lyfta litteraturen som kulturyttring bland vuxna. Aktiviteterna har utgått från den länsgemensamma strategin för läsfrämjande 2014–2016 där mäns läsning, minoritetsspråk och tillgänglighet har varit i särskilt fokus för 2015. *Kautokeino – en blodig kniv* av Lars Pettersson delades ut i 2 500 exemplar under Världsbokdagen inom aktiviteten Norrbotten läser. Boken spreds bland annat på arbetsplatser med övervägande andel män bland de anställda för att synliggöra litteraturen och locka män att läsa. Berättelsen utspelar sig i Nordnorge och har samiskt tema, en författarturné med samtal om boken sker under hösten. För ökad tillgänglighet slöts ett särskilt avtal med förlaget för e-ljudboken och titeln fanns fritt tillgänglig på Bibblo.se. Teckenspråksfilmer togs fram i samband med lanseringen och kommunicerades via webbplatsen och sociala medier. Under augusti medverkade Biblioteken i Norrbotten på maskinmässan *Load Up North* i Boden med monter och författarframträdanden för att synliggöra litteraturen och läsningen. Mässan besöks företrädesvis av män i olika åldrar.

Aktiviteter gentemot målgrupperna barn och unga har också anordnats. Barnpoesiåret 2014 fortsatte även under våren 2015. Länsbiblioteket och Norrbottensmusikens samarbete Poesimelodi var en mycket uppskattad aktivitet tillsammans med komponerande kulturskoleelever och genomförs för andra gången under 2015–2016. Tillsammans med Norrbottens museum anordnade Länsbiblioteket en länsturné i Luleå, Haparanda och Jokkmokk med utställningen *Lekstäver och orddjur* skapad av Magnus Lönn och Björn Ed där barn och vuxna fick ta del av en inspirerande lek med ordpoesi och

fantasi. Delar av utställningen var anpassad till minoritetsspråk och en workshop om ordlek erbjöds till pedagoger och bibliotekspersonal i anslutning till utställningens invigning på de tre orterna. Under perioden fanns aktiviteter på Polarbibblo.se med anknytning till utställningen. Vid Piteå Summer Games, Sveriges näst största barn- och ungdomsturnering i fotboll, fanns Biblioteken i Norrbotten på plats för att synliggöra litteraturen och läsningen.

De årliga Barnboksveckorna genomförs under hösten på alla bibliotek och bokbussar samt Polarbibblo.se. Temat sport fortsätter med läs- och skrivstimulerande aktiviteter.

I syfte att lyfta fram minoritetsspråken anordnades ett seminarium om urval och medieinköp av minoritetsspråkig litteratur för bibliotekspersonal i januari, och en länsgemensam medieplan för inköp och samarbete kring andra språk än svenska antogs i april. Under året har även en översyn påbörjat av aktiviteten *Barnens första bok* och med fokus på titlar på andra språk än svenska. Arbetet fortsätter 2016 inom det läsfrämjande-projekt som ska genomföras för att finna nya former för lokala och regionala läsfrämjandeaktiviteter gentemot strategiskt utvalda målgrupper. Diskussion har även påbörjats om att kunna erbjuda aktiviteter på Polarbibblo.se för minoritetsspråkiga barn, frågan ska utredas under 2016 i samband med en översyn av webbplatsens tekniska plattform och framtida behov.

Arbetet med att skapa en stabil infrastruktur har fortsatt under året. Implementering av upphandlad webbportal för Bibblo.se avslutades under våren. RFID-märkning av mediebeståndet vid länets folkbibliotek påbörjades och fortsätter under 2016. Folkbiblioteken anställde i maj en gemensam

projektledare för koordinerings- och förberedelse inför övergången till den nationella katalogen vilket sker 1 januari 2016. I slutet av 2015 kommer gemensamma katalogisatörer att anställas. Därför var också temat LIBRIS och Dewey samt läsfrämjande vid årets stora länskonferens i Kiruna i maj.

Mål för 2016:

- Fortsätta den påbörjade RFID-märkning av mediebeståndet vid länets folkbibliotek och sätta övergången till den nationella katalogen.
- Ta fram en regional biblioteksplan i samverkan med Landstingets övriga biblioteksverksamheter samt bibliotek i länet.
- Inom projektet *Från fjäll till kust* arbeta fram och genomföra regionala och lokala läsfrämjandeaktiviteter samt påbörja arbetet

med att ta fram lokala läsfrämjandeplaner i syfte att stärka litteraturen och läsning i länet bland barn, unga och vuxna.

- Hitta former för samarbete kring litteratur och läsfrämjande med Litteratur-resurscentrum.
- Utredda framtida teknisk plattform för Polarbiblo.se samt möjligheten att erbjuda skrivaktiviteter för nationella minoritetsspråkiga barn.

Den norrbottniska litteraturen (18)

För första gången finns nu nationella mål för litteratur- och läsfrämjande. I propositionen *Läsa för livet* (2013/14:3) lämnade regeringen förslag, som sedan antogs av riksdagen:

Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Med utgångspunkt i de nationella målen formulerade Kulturrådet i slutet av 2014 ett handlingsprogram för läsfrämjande utanför skolan.

För att uppnå de nationella målen krävs bred samverkan mellan myndigheter, kommuner, landsting och organisationer, enligt Kulturrådet. Det är viktigt att främja kunskapsutbyte mellan professioner som t ex lärare, bibliotekarier och personal inom barnhälsovården.

Insatser som vänder sig till nedanstående målgrupper ska prioriteras:

- Barn och vuxna med annat modersmål än svenska.

- Barn och vuxna som tillhör någon av de nationella minoriteterna.
- Barn och vuxna med funktionsnedsättning.
- Barn och vuxna som inte läser, eller läser i liten omfattning.

Från och med 2015 ingår litteratur- och läsfrämjande i samverkansmodellen och ska därmed få statligt stöd inom ramen för modellen.

Litteratur är ett av de prioriterade områdena i Norrbottens kulturplan 2014–2016. Insatserna knutna till konstområdet litteratur har de nationella målen som grund.

Med stora förhoppningar inför framtiden har projektledare tillsatts för att förverkliga tanken på ett Litteraturrekurscentrum i länet. Valet av ett Litteraturrekurscentrum i stället för en litteraturkonsulent föll sig av att utvecklingen av litteraturområdet kommer att kräva breda kompetenser och satsningar på olika områden där kunskapsområdena är skiftande. En referensgrupp och styrgrupp har bildats med representativitet från skiftande områden. Lokal för verksamheten finns i klustret av kulturella och kreativa näringar i Luleå. Samarbete och erfarenhetsutbyte sker med likartade

satsningar i Sverige och tidsramen är flerårig för att kunna skapa hållbarhet och varaktighet för verksamheten. Den kommer att innehålla områdena skrivande för vuxna och för barn och unga, nationella minoritetsspråk, utveckling av läsning i Norrbotten, kontakter med skolorna och biblioteken i kommunerna för pedagogiska satsningar, arbete med förlagsfrågor och med författarnas olika behov för utveckling och utgivning.

Under 2014 har skrivarkurser bedrivits på Samernas Utbildningscentrum vilka resulterat i flera berättelser som väntar på publicering. Utbildning i e-boksframställning har också genomförts med deltagare från länet.

Målet i Kulturplan för 2014–2016 gällande Litteraturstrategi är borttaget inför 2016.

Mål för 2016 och litteraturverksamheten är tydligt:

- När 2016 är slut ska ett levande litteraturrekurs-centrum fungera.
- Genomföra skrivarkurser för vuxna, en för skönlitteratur och en för facklitteratur.
- Deltagande på litterära arenor.

Hemslöjdsfrämjande verksamhet (19)

Hemslöjden har under det senaste året fortsatt stärka sin plattform. Den succéfyllda utställningen *Next Level Craft* och programmaterialiet *Sloydify Society* har gett ringar på vattnet i Norrbotten, även om utställningen inte kommer till länet förrän 2 april 2016 och då till Ajtté fjäll- och samemuseum. Specialgjorda unika föremål av ett fyrtiotal slöjdare, konstnärer, modeskapare, musiker och dansare och gränsöverskridande samarbeten ger slöjden nya dimensioner. Utställningen är skapad av Aia Judes och läns hemslöjds konsulenterna i norrlandslänen.

Utifrån resultaten med *Next Level Craft* och *Sloydify Society* har Nordisk Kulturfond uppmuntrat de fyra norrlandslänens hemslöjds konsulenter att utveckla kultursamarbetet och skapa förutsättningar för nordiska nätverk och relationer på längre sikt. Detta kommer att ske genom ett nytt projekt inom Nordiska Kulturfondens temasatsning HANDMADE, som riktar uppmärksamheten mot det handgjorda, hållbara och unika. Projektet ska präglas av samarbete, utbyte och/eller interaktion.

En förstärkt kontakt med kulturskolan ska ske under 2016 genom utveckling av samverkan med rikskonsulenterna i hemslöjd för barn och unga från Nämnden för hemslöjdsfrågor.

Den 27 juni–3 juli 2016 genomförs ett *Nordiskt sticksymposium* på Malmfältens folkhögskola i samverkan mellan Norrbottens Hemslöjdsförening,

läns hemslöjds konsulenterna och Gavstri, dansk förening med övergripande ansvar för *Nordiskt sticksymposium*. Sámi Duodji medverkar liksom föreläsare/kursledare från Sápmi, Norrbotten och Nordkalotten. Representanter från 10-15 nationer deltar vid symposierna.

Formfest i norr, webbportal, har som mål att samla och presentera länets slöjd- och konsthantverksföretagare, butiker, material och kunskapsförmedlare i en webbaserad guide. En vidareutveckling kommer att ske under 2016. Portalen är en möjlighet för professionella slöjd- och konsthantverksföretag att synliggöra och marknadsföra sina produkter, försäljningsställen, erbjudanden om föreläsningar/kurser etc. i en gemensam plattform.

Nya mål för 2016

- Påbörja arbete med nytt nordiskt nätverk.
- Stärka samverkan med kulturskolorna i Norrbotten.
- Genomföra *Nordiskt sticksymposium* i Kiruna.
- Vidareutveckla webbportalen *Formfest i norr*.

Filmen

Det norrbottniska filmlandskapet är tydligt beskrivet i Kulturplan 2014–2016.

Under det senaste året har det blivit tydligt att den nationella filmpolitiken genomgår den största förändringen på drygt 50 år då staten, via kulturdepartementet, sagt upp det filmavtal som sedan 1963 reglerat och finansierat stora delar av nationell filmverksamhet. Norrbotten har för avsikt att stärka sin position i den filmpolitik som nu tar form.

I alla länets kommuner finns minst en biograf, vilket är en viktig komponent i länets filmkulturella mylla. En biograf ger möjlighet till skolbio, filmfestivaler och breddat utbud utöver den kommersiella repertoaren samt är en del av vår vardagskultur.* På mindre orter är biografen ofta den enda offentliga mötesplatsen vilket nyttjas av fler kulturytringar och samhällsintressen.

Filmpool Nord Play är ett utvecklingsprojekt som ska stärka tillgängligheten av lokalt och regionalt inspelad film i Norrbotten. Finansiering söks hos EU:s strukturfonder för att 2016 påbörja arbetet med att etablera en regional, digital play-tjänst för framför allt kort- och dokumentärfilm. *Filmpool Nord Play* vänder sig i första hand till biografier och publik i Norrbotten.

I Norrbotten finns filmfestivaler i Kiruna (Arctic Light Filmfestival); Piteå (Piteå Elevfilmfestival och Ung Film i Norr); Arjeplog Filmfestival (arrangeras av Svenska kyrkan). I såväl Luleå som Kalix arrangeras Kulturnätter där kvalitetsfilm som annars inte når publiken ges ett särskilt utrymme, inte minst all regionalt finansierad kort- och dokumentärfilm.

Till infrastrukturen på filmområdet hör även alla de norrbottningar som på ett eller annat sätt bidrar till att genomföra all filmproduktion i länet. Därtill kommer de norrbottniska filmarbetare och filmrelaterade företag som finns i branschen. Många av dem är mångsysslare inom kultur- och turismområdet, vilket krävs då arbetstillfällena sällan fördelar sig jämt över kalenderåret.

2016 tillförs Filmpool Nord ägartillskott öronmärkt för samproduktion av tv-dramatik. Två dramaserier med internationellt intresse spelas in i Kiruna med

omnejd: den svensk/franska *Midnattssol* samt fyra av Åsa Larssons deckare.

Filmriket är ett pilotprojekt vars syfte är att öka barn och ungas intresse för att se så kallad kvalitetsfilm på biograf. Verksamheten bedrivs i form av lokala filmklubbar. I Norrbotten deltar två orter: Överkalix och Luleå. Verksamheten ingår i ett nationellt nätverk med inspiration från Storbritannien och koordinerat av den regionala filmorganisationen Reaktor Sydost i Växjö.

Inom produktionsområdet har den dokumentära film-en en särställning som skildrare av vår nutid och historia. Det publika intresset är stort, vilket är påtagligt även i Norrbotten. Länet ska bibehålla och stärka sin position inom dokumentärfilmgenren de kommande åren. Landstingsstyrelsen fattade den 30 september 2015 beslut om medfinansiering gällande *Filmpool Play* med 2 miljoner kronor ur strukturfondsmedel.

Kulturplanens mål för filmområdet 2014-2016 är de tidigare formulerade formulerade fränsett målet

- Att verka för att länets utbud av filmrelaterade utbildningsmöjligheter även inkluderar gymnasienivån samt vid behov även arbetsmarknadsrelaterad utbildning specifikt för film- och TV-inspelning som inte längre är aktuellt.

* 97 % av länets biografier drivs av Folkets Hus och Parker

Ekonomi

Kulturplanerna för 2011–2013 och 2014–2016 som formulerats för Norrbotten i stark gemenskap mellan den regionala och kommunala nivån och med delaktighet från civilsamhälle och konstnärliga utövare har haft och har formen av ett strategiskt, visionärt dokument. En övervägande del av de formulerade målen har förverkligats sedan den första kulturplanen tillkom. Många av målen är också av den karaktären att dessa mer utgör fokusområden och samverkansområden än mål av ekonomisk karaktär. Merparten av landstingets ekonomiska åtaganden har årligen funnits i den fördelningsbudget som landstinget tagit beslut om. I takt med utvecklingen av kultursamverkansmodellen har också den ekonomiska samordningen mellan den nationella, regionala och lokala nivån förbättrats. Fortfarande återstår svårigheter då kultursamverkansmodellens hantering inte är i fas med varken den regionala eller den kommunala budgetprocessen.

Uppseendeväckande är att de statliga medlen i kofferten fortfarande inte får en nivå som innebär en relation till den tidigare uppräkningsnivån framför allt för länets institutioner. Det innebär att den regionala och lokala nivån ständigt förväntas täcka upp för de brister i ekonomin som delaktigheten i kofferten innebär.

Det finns också anledning att uppmärksamma den ökande arbetsmängd och därmed följande kostnad som administrationen av kultursamverkansmodellen innebär, dels för processens genomförande dels med kommunbesök, dialogmöten, beredningar och andra former av möten, dels i arbetet med skriftliga årliga produkter och den stora mängd arbete som läggs ned i uppföljningar och utvärderingar.

Starkt negativt är också att de återbetalda pensionsmedlen för kompetensutvecklande insatser, som fortfarande kan reduceras för institutionerna, innebär en statlig styrning av verksamheterna. Detta var alls inte avsikten med den kulturpolitiska kultursamverkansreformen. Dessutom innebär det en återlåtning av respektive institutions resurser för sin dagliga verksamhet. Det är en mycket central del att uppmärksamma, då institutionerna ständigt dras med ekonomiska problem.

Norrbotten vill återigen uppmärksamma att lösningen på de stora turnékostnader som uppstår

för både länsinstitutioner men också fria grupper från länet och från andra delar av Sverige behöver få ett nationellt fokus. Avstånden i Norrbotten på 1/4 av Sveriges yta skapar i längden ohanterbara kostnader och förhindrar tillgängligheten till kultur i länets alla delar.

Norrbottens läns landsting äskar om en statlig ramökning om 400 000 kronor för att kunna permanenta turnéstödet inom Norrscen – *Mer för fler* för Norrbottensteaterns turnéverksamhet. Se vidare på sidan 15.

För 2016 fortsätter bild- och formkonst och dans att vara prioriterade verksamhetsområden förutom litteratur, kulturmiljö och kulturarv samt den tekniska utvecklingen. Det innebär att medel kommer att ansökas om från Statens Kulturråd för Länskonstmuseum i Kiruna men också för Konsthall Tornedalen, i första hand utvecklingsmedel de närmaste åren. Medel för dansnodsutveckling behöver tillkomma inom koffertmodellen och för litteraturrekurscentrum kommer medel att äskas i kofferten från 2017. Litteraturrekurscentrum kommer att ha en ”fullt ut”-verksamhet 2017 med ett årligt finansieringsbehov på minimum strax under 2 miljoner kronor som förutsätter gemensam finansiering av stat, kommun och landsting. Länskonstmuséets kostnadsbild är en utveckling från dagens 2 500 tkr till 10 000 tkr från och med 2018. En statlig medfinansiering kommer att behövas.

Norrbottens läns landstings ekonomiska situation är välbekant vilket innebär att varje ny satsning sätts i ett sammanhang med den allmänna ekonomiska bilden. Budgeten för kulturverksamheten kommer 2016 att kostnadsreduceras med 3 miljoner kronor, liksom den gjordes 2015. Det innebär att inte bara kostnadsreduceringar för institutioner kopplade till NLL utan också för det fria kulturlivet, vilket hittills i stort sett kunnat undvikas. Kommunernas bristande ekonomiska resurser skapar tillsammans med de regionala förutsättningarna ett behov av politiska prioriteringar vilket påverkar kulturutvecklingen.

Anslag för Norrbottens läns landstings egna verksamheter kommer, enligt ordinarie rutiner, att räknas upp med ökade lönekostnader 2016.

Ekonomisk översikt 2015 och preliminär beräkning för 2016

	NLL 2015	Koffertmedel 2015	Kommuner 2015	Beräknad budget NLL 2016	Beräknad budget kommuner 2016	Kommuner
Professionell teater-, dans- och musikverksamhet	35 155,7	30 694,4	16 097,7	35 917,4	16 679,0	Luleå/Piteå
Museiverksamhet	24 734,0	4 678,0	1 960,0	25 112,0	2 008,0	Boden
Biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet	2 358,9	1 905,9		2 274,0		
Konst- och kulturfrämjande verksamhet	2 136,1	1 670,8		2 071,6		
Regional enskild arkivverksamhet	680,0	374,6	120,0	680,0	120,0	Merparten
Filmkulturell verksamhet	3 286,1	1 192,8		3 231,1		
Främjande hemslojd	777,3	615,2		777,3		
Arrangörstöd NMD	200,0	102,3		100,0		
Litteraturrekurscentrum och läsfrämjande arbete	700,0			950,0		
Konstmuseum i Norr, Kiruna	1 250,0		1 250,0	1 250,0	1 250,0	Kiruna
Konsthall Tornedalen*	0			0		
TOTAL	**71 278,1	41 234,0	19 427,7	72 363,4	20 057,0	

*2010-2014 Länsstyrelsen, NLL och Övertorneå kommun har hittills investerat drygt 2 miljoner kr gemensamt i projektet.

**NLLs budget 2015 är förändrad i jämförelse med komplettering för 2015. Förändringen avser professionell kör, dansinstitution samt uppräknig.

Kulturplanens framtagande och förankring

Revidering och komplettering för 2016 har tillkommit som en uppdatering av status inom olika områden och särskilda satsningar för 2016. De prioriterade områden som angivits i grundplanen för 2014–2016 står fast.

Det är med tillfredsställelse det går att konstatera att de olika former av dialoger som genomförs inom kultursamverkansmodellen kontinuerligt fördjupas och att de frågeställningar som berördes vid de första kommunbesöken i mångt och mycket ändrat karaktär och förståelsen för vars och ens förutsättningar för respektive verksamheter blivit allt tydligare. Avgörande för utvecklingen är förtroende mellan de olika parterna. Alla dialogforum genomförs med Kulturplanen och dess mål som utgångspunkt. Kommunbesöken genomförs under medverkan av kommunpolitiker och tjänstemän, civilsamhälle och enskilda kulturutövare. Under det senaste året är en breddning av delaktighet från andra delar än kulturverksamheterna i kommunerna märkbar men också en medveten strategisk fråga.

Kommunbesök: Kalix 17/2, Boden 17/3, Jokkmokk 28/4, Övertorneå 19/5, Piteå 26/5, Haparanda 27/5, Pajala 2/6, Gällivare 9/6, Kiruna 10/6, Älvsbyn 31/8, Övertorneå 2/9, Arjeplog 28/9, Arvidsjaur 29/9 och Luleå senare under hösten. Uppföljning sker efter varje genomfört kommunbesök.

Samarbetet mellan landstingets och kommunernas kulturchefer/kulturutvecklare fortsätter och en mycket god sammanhållning har skapats. Fem möten har genomförts hittills under året: 11/2, 20/4, 17/6 och 15/9. Ytterligare ett möte kommer att hållas under hösten. Samverkan mellan de fyra norrlandslänen har också utvecklats, både gällande kultur och de olika verksamhetsområdena som bibliotek, musik och teater.

Särskilda dialoger med konstarter har under 2015 skett med Dans 20/4, Litteratur 18/5, Musik 20/5, Bild- och formkonst 25/5, Hemslojd den 16/10 och KLYS den 14/10, det första KLYS-mötet i sitt slag i Norrbotten. Med nationella minoriteter har samråd gällande

kulturutvecklingen hållits den 18/9, förutom två allmänna samråd. Med representanter för folkbildningen har tre samråd genomförts.

Kulturplanens arbetsgrupper har haft heldagar tillsammans vid två tillfällen, den 15/4 och den 12/11 2015.

Bland genomförda konferenser med Norrbottens läns landsting som samarrangör kan nämnas *Normer ditt val och ansvar* den 13–14/1 i Kiruna respektive Luleå och *Romsk inkludering* den 22–23/4 i Luleå samt Kulturkonferensen den 20/10 2015 i Kalix.